

Knut Anton Mork, Professor emeritus ved NTNU og Handelshøyskolen BI.

Bankkrise?

Statlige og EU-myndigheter bør kunne hindre bankuroen fra å slå ut i full krise. Men den kan dempe renteoppgangen fordi forsiktigere banker kan dempe inflasjonen.

Uroen i bankvesenet på begge sider av Atlanteren skyldes ikke renteoppgangen. Den skyldes dårlig risikostyring. Jo, da, de lange statsobligasjonene som Silicon Valley Bank satt med, falt i pris da rentene steg. I vårt land skal vanlige husholdninger kunne tåle en renteoppgang på tre prosentpoeng for å kunne få boliglån. Fram til siste nyttår var kravet fem prosentpoeng, et kvart prosentpoeng mer enn oppgangen i Feds nøkkelrente, som for øvrig har kommet gradvis over et helt år. En bank som ikke klarer å tilpasse seg dette, fortjener ikke å overleve.

Problemet er at kriser i enkeltbanker tenderer til å spre seg. Da to regionale amerikanske banker kollapset, begynte mange å frykte at andre regionale banker skulle vise seg like skjøre. Så flyttet de innskuddene sine til større, nasjonale banker. Det var lett nok gjort med noen tastetrykk og klikk i nettbanken. På europeisk side begynte investorer å selge sine aksjer i Deutsche Bank fordi en annen europeisk storbank, Credit Suisse, hadde bukket under. Det skjedde uten noen ny offentlig informasjon om problemer i Deutsche Bank. Om det skyldtes at noen hadde fått vite noe vi andre ikke vet, eller om noen investorer med short-posisjoner hadde spredt ubegrunnede rykter, er umulig å si. Frykten bredte seg i alle fall. Da har vi, som Churchill uttrykte det, «nothing to fear but fear itself.» Fra før av hadde for øvrig sveitsiske myndigheter satt i gang en egen fryktbølge da de bestemte seg for å nulle ut Credit Suisses fondsobligasjoner. EU-myndighetenes forsikringer om at slikt ikke kan skje under deres jurisdiksjon, klarte ikke helt å fjerne den frykten.

Står vi så overfor en ny global finanskrise på nivå på den for femten år siden? Heldigvis er det noen viktige forskjeller. Dagens banker er langt

bedre kapitalisert fordi reglene ble skjerpet etter siste finanskrise, selv om det amerikanske regelverket var blitt lempet noe på under Trump. Videre er det denne gangen banker som går under, ikke gigantiske finansinstitusjoner utenfor bankvesenet, som Lehman Brothers, uten samme kapital- og likviditetskrav som bankene, institusjoner som myndighetene ikke en gang hadde hjemmel til å berge. I dag har myndighetene bedre verktøy til rådighet til å gripe inn med stabiliserende tiltak der dårlig bankhåndverk har skapt problemer. Og om supersystemviktige banker som Deutsche skulle få virkelige problemer, er jeg ikke i tvil om at full nasjonalisering ville komme, med EUs velsignelse, over en kort weekend.

Med så alvorlige saker på agendaen, bør da sentralbankene utsette kampen mot inflasjonen? Jeg mener ikke det. Om inflasjonen får fortsette, vil det bli desto vanskeligere å komme den til livs seinere. Heller ikke mener jeg at rentene bør settes ned for å berge banker som ikke har klart å tilpasse seg renteoppgangen. Det ville være å belønne dårlig bankhåndverk. Sentralbanker og andre myndigheter har andre virkemidler overfor banksektoren, som tilbud om ekstraordinær likviditet, midlertidig heving av innskuddsgaranti og om nødvendig krav om ordnet avvikling (som for SVB), tvungen overtakelse (som Credit Suisse) eller om nødvendig nasjonalisering. Det frigjør rentepolitikken til i stedet å bli rettet mot inflasjonen.

Ikke desto mindre kan bankuroen dempe renteoppgangen. Grunnen til det er rett og slett at uro i bankvesenet i seg selv kan virke inflasjonsdempende, dels ved at bankene blir mer forsiktige med å låne ut penger, og dels ved at de vil ta seg bedre betalt. Da blir det mindre igjen for sentralbankrentene til å ta seg av.

EVil bankuroen likevel sende verdensøkonomien i resesjon? Det kan vi ikke utelukke. Men ut fra det vi til nå har sett av myndighetsreaksjoner, tror jeg det kan unngås. Litt mer dempet renteoppgang vil hjelpe.

Faktisk tror jeg også den teknologiske utviklinga siden 2008 vil hjelpe til å hindre en systemisk bankkrise. For selv om innskudd nå lett kan flyttes fra en bank til en annen, er det få som vil ønske å få dem ut som kontanter. Store kontaktuttak vekker da også lett mistanke om hvitvasking. Det eneste som virkelig kan få ned innskuddsmassen for banksystemet som helhet, er nedbetaling av bankgjeld; og det er vel ikke det verste som kan skje. Det betyr at vi ikke kan få en innskuddsflukt fra banksystemet som helhet slik som på 1930-tallet. Det gjør det også lettere for myndighetene å stabilisere.

Denne kronikken ble først publisert i
Dagens Næringsliv:

<https://www.dn.no/okonomi/bank/bankkrise/styringsrenten/bankkrise/2-1-1426930>